

Alexandre G a n o c z y, *Aus seiner Fülle haben wir alle empfangen. Grundriss der Gnadenlehre*, Patmos, Düsseldorf 1989, ss. 376.

Mówienie o łasce Bożej dzisiaj nie jest łatwe, tym bardziej, że w dzisiejszej teologii temat ten wydaje się być traktowany drugorzędnie i znajduje swoje miejsce częściowo w antropologii, częściowo w soteriologii, czy też w teologii duchowości. Stąd istnieje wyraźna konieczność zinterpretowania na nowo klasycznego traktatu *De gratia* i wyrażenia go w języku zrozumiałym dla współczesnego człowieka. Tym bardziej, że pojęcie „łaski” należy nie tylko do pierwotnego pojęcia wielu religii świata, lecz stanowi konstytutywną i istotną rzeczywistość dla wiary chrześcijańskiej, ponieważ łaska ukazała się w Jezusie Chrystusie. Dlatego też praca A. Ganoczy, jako wkład w nową hermeneutykę łaski, posiada szczególne znaczenie i wagę.

Autor dzieli całość na trzy części według swojej charakterystycznej metody (*responsorische Dogmatik*). W części pierwszej omawia biblijne Objawienie dotyczące łaski (*Die biblische Offenbarung*). Bardzo wnikliwie analizuje wszystkie pojęcia wyrażające ideę łaski w Starym Testamencie, literaturze intertestamentalnej i w Nowym Testamencie. W drugiej części ukazuje temat w jego rozwoju patrystycznym i teologicznym (*Die theologische und lehramtliche Tradition*). W chronologicznym porządku przedstawia naukę o łasce u Wschodnich Ojców Kościoła, u Zachodnich Ojców i teologów oraz w nauczaniu Magisterium zachodniej starożytności chrześcijańskiej, a następnie średniowieczną naukę *De gratia*, aż do czasów nowożytnych i współczesnych.

Trzecia część jest poświęcona systematycznym rozważaniom (*Systematische Gnadenlehre*), które ujmują temat we współczesnym horyzoncie pytań. W tej ostatniej części Ganoczy formułuje swoją obejmującą wszystko tezę: „Łaska jest wolnym, niezasłużonym samoudzielaniem się Trójjedynego Boga w Jezusie Chrystusie przez Ducha Świętego. Pomimo grzechu człowieka i jego oddalenia od

Boga, łaska umożliwia, sprawia i dopełnia samostawanie się człowieka jako osoby i wspólnoty” Tak streszczona reinterpretacja łaski jest uzasadnieniem tytułu całej pracy: „Z Jego pełności wszyscyśmy otrzymali” (zob. J 1,16). Według Autora, „Pełność” ewangeliczna oznacza Bożą *Agape*-Wspólnotę, która zwracając się ku swoim stworzeniom obdarowuje sobą wszystkich.

Ganoczy stara się wykazać, że nauka o łasce nie musi stanowić osobnego traktatu dogmatyki obok innych, lecz może być traktowana jako synteza wszystkich traktatów. I tak, osadza się ona na nauce o Bogu w Trzech Osobach określając Jego fundamentalną postawę i zachowanie jako historyczne zwracanie się do ludzi w swojej odwiecznej miłości *Agape*. Zakłada także naukę o Stwórcy, który w swojej odwiecznej woli przeznaczają człowieka do udziału w swoim życiu. W ścisły sposób jest związana z chrystologią, ponieważ Jezus Chrystus, który przynosi Dobrą Nowinę o Królestwie, Ukrzyżowany i Zmartwychwstały, staje się „Łaską w Osobie” (*Gnade in Person*).

Nauka o łasce posiada również wymiar pneumatologiczny: Duch Święty uobecnia łaskę Jezusa w historii i w świecie. Przenika eklezjologię i sakramentologię, ponieważ łaska Chrystusa jest konieczna do budowania wspólnoty Ludu Bożego i działa w sakramentach Kościoła przewyższając różne zniekształcenia spowodowane grzechem i oddaleniem człowieka od Boga.

Można również zauważyć, że nauka o łasce jest zasadą eschatologii, o ile skupia w sobie i ukazuje chrześcijańską nadzieję na ofiarowaną przez Boga pełnię dziecięstwa Bożego. Czyni to poprzez spojrzenie na Maryję jako wzoru bycia w pełni człowiekiem, zgodnie z zamysłem Bożym.

Obecność problematyki łaski we wszystkich dziedzinach dogmatyki potwierdza zatem jej funkcję syntetyczną i wiążącą w teologii.

W swojej pracy Autor ma również na uwadze cel ekumeniczny. Dlatego przedstawia m.in. naukę *De gratia* Lutera, Kalwina, pietystów, Bartha i niektórych ewangelickich teologów współczesnych. Uwzględnia również dokument opracowany przez zespół teologów ewangelickich i katolickich w 1986 roku p.t. „Lehrverurteilungen – kirchentrennend?”

Dzięki zwięzłości naukowej i jasności, praca A. Ganoczy umożliwia każdemu gruntowne zapoznanie się z nauką o łasce w biblijnych korzeniach Bożego Objawienia, dogmatycznych sformułowaniach Urzędu Nauczycielskiego Kościoła i w próbie jej nowej interpretacji. Obszerna literatura podana na końcu każdej części może pomóc w pogłębianiu i szukaniu dalszych, słusznych reinterpretacji łaski.

ks. Włodzimierz Wołyniec